

וערנות לשאלות היהדות. חסידות זאת נושאת את דגלה גם היום ביד רמה, למרות ירידתה הגדולה.

כשקרבו ימי הסתלקותו — מספר רבי שמואל שינאוויך — ראה ר' שמחה בונם את אשתו, רבקה, כשהיא בוכה. אמר לה: למה את בוכה, הרי כל ימי עבדתי רק כדי לדעת איך למות¹³... הוא נסתלק ב"ב אלול תקפ"ז, כבן ששים וחמש בערך. על קברו נבנה אהל.

אחרי פטירתו נעשה פלוג בין חסידיו. חלק מהם המשיך לנסוע לפשיסחה, לבנו רבי **אברהם משה**. בין מעריציו נמנה גם רבי יצחק מורקה. אולם הרוב קבל עליו את מרותו של תלמידו המובהק רבי מנחם מנדיל **מקוצק**. ששכלל את החסידות הפשיסחאית והביאה למרום התפתחותה וקיצוניותה. חסידי **קוצק** התלוצצו על בנו של ר' שמחה בונם ואמרו: "בפשיס-חה נשארו יין-שרף, עגלה רתומה לארבעה סוסים, בן צדיק ופרנסה"¹⁴. בזה בטאו את התנגדותם לחסידות העממית הפשוטה, שרבי **אברהם משה** הנהיג בפשיסחה. בקוצק לא חשבו על "י"ש ופרנסה" כ"א על התרוממות רוחנית-מוסרית¹⁵.

מלבד ממלאי מקומו הנזכרים, נמנו בין חסידי פשיסחה גם הרבנים והצדיקים דלהלן:

רבי יצחק מורקא — שנזכר פעמים רבות בספרנו; רבי שמואל שינאוויך, רב בוולודבי ונשלסק — מחבר הס' "רמתים צופים"; רבי יחזקאל מקוזמיר — מחבר הספר "נחמד מזהב", אבי הדינסטיא "מודזיץ", המנגנים המפוארים; רבי יעקב מרדזימין — רבי "בעל מופת"; רבי מרדכי יוסף מאיזבצא — בר פלוגתיה דרבי מנדיל מקוצק, מחבר הספר "מי השלח", אבי הדינסטיא של "רדזין", זקנו של רבי גרשון חנוך ליינר, הגאון המפורסם ממציא ה"חלזון" ומחבר "סדרי טהרות"; רבי יצחק מאיר אלטר — הרבי הראשון מגור, בעל "חדושי הרי"מ", גאון וצדיק, ממלא מקומו של הרבי מקוצק, ראש לבית-האדמורי"ם מגור; רבי אלכסנדר זישא אב"ד בפלוצק, מחבר הספר "יקר מפז", שכתב

13 "רמתים צופים" עמ' 243; רעיון זה הביע גם הפילוסוף לוציוס סנקא בספרו "מנוחת הנפש" תרגום ד"ר א. קמינקא (נדפס ב"התורף" האמריקאי).

14 י. גור-אריה "קוצק" (תל-אביב תרצ"ו) עמ' 41.

15 תחלה רצה רא"מ למשוך לצדו את ר"מ מקוצק ולא עלתה בידו; השוה מכתבו של רא"מ ב"רמתים צופים" עמ' 201.